

דבר ראש המחלקה, פרופ' קימי קפלן:

קוראות וקוראים יקרים שלום וברכה.

שנת הלימודים האקדמיית יצאה לדרך ואנו מתקבלים בשמה את התלמידים החדשניים שהצטרפו אלינו בכל התארים – ברוכים הבאים! לך זמן להاتקלם, להיכנס לשגרת לימודים, לתהות על קנקנים של המרצות והמרצים, ולהתחקקות אחר טיבה של חסיבה היסטורית-ביקורתית. אני משוכנע שהכלים שאנו רוכשים בלימודינו במחלקה מעולים וחשובים למעגלי חיים רבים מהם מעבר לזרה האקדמית.

בשנה החולפת נחשפה לעין כל רמת ההוראה הגבואה של המרצות והמרצים במחלקה שלנו. ד"ר דבורה קפלן זכתה בפרס מרצה מצטיין והצטרפה לשולשה חברי סגל נוספים מהמחלקה שזכו בפרס זה בעשור האחרון. אין זה מקרה שלא שלמדו ולומדים אצל דבורה חווים חיויים אינטנסיבית ומרתקת שנחרתת בזיכרונם. בנוסף לכך, המחלקה זכתה בפרס המחלקה המצטיינת בהוראה באוניברסיטה כולה. פרס זה, מטעם סגן הרקטור, פרופ' אמנון אלבק, מבוסס בעיקר על מושובי התלמידים בכל הקורסים, כולל שעה הערכה לה זכרים חברי הסגל בקרב תלמידיהם היא גבואה מאוד. אני מסיר את כובע הערכה רבה בפני עמיתך על הישג זה; המשימה לשמר רמת ההוראה גבואה מאוד מתוגרת לא פחות מהזוכה בפרס, ואני מתחייבים לעשות הכל בقددي לעמוד בה. הפעולות המחקרית הענפה של חברות וחברי הסגל ושל תלמידי המחלקה מתבטאת באופןים רבים ומגוונים: הוצאות מחקר ועבודות מוסמך ודוקטור שיקומיות הערכות חמורות מפי גוזלי המומחים בישראל ומחוצה לה, חברי סגל ותלמידים מפרסמים מאמרים וספרים, הרצאות נישאות בכנסים אקדמיים ובעלי סגל משתתפים בשיח הציבור.

להלן ממשועתי מאד של העשייה המחקרית הרבה מתאפשרה בזכות קהילה משפחת קושיצקי על שם ישראל וגולדה קושיצקי, ולמספר קתדראות שמופקדות בידי חברי סגל של המחלקה. משפחת קושיצקי היקרה, אנו אסרו תודה לכם!

התפקיד היומיומי של המחלקה מתאפשרת ונסמכת על עשייה אדמיניסטרטיבית אינטנסיבית, ועל מלאכה זו מנצחת מרכזת המחלקה המעורכת שלנו, גבי כוכבה עקרבי, וمسئעות לה גבי חן אברהם שהצטרף אלינו לאחרונה. עוד חברים אנו הרבה לגבי עליזה היימן על עבודתה המסורתית בתחזוקת אחר המחלקה ועמדת הפיסבוק שלה. תודה רבה לנו מכל הלב. אני מודה עוד לumarך המנהלי של האוניברסיטה על הקשב הנכונות והסיע, ותודה מיוחדת לצוות לשכת הדזקן בהובלה של גבי מיה יונת. זהו הzdמנות לאחד דרך צלחה לדזקן הכנס, פרופ' ירון הראל, איש המחלקה שלנו, ולהזחות לדזקן היוצא, פרופ' אל' עסים, על מסירותו הייחודית ומעוררת ההשתראה. לולא מסירותו ונחישותו של פרופ' ינאל ליאן עלון זה לא היה אפשר או; כולנו חבים לו על העalon היפה, העשיר ורב העניין שמנוח לפניכם.

קריאה מהנה ואיחול לעמיתך חברי סגל המחלקה ולתלמידינו לשנת לימודים מתוגרת ומוצלחת.

שלכם תמיד, קימי

חברי סגל פורשים

כבן למשפחה אשכנזית, מה הביא אותך להקדיש את חייך האקדמי, ולא רק אותם, דזקא לחקר רבנות יהדות ארצות האסלאם והמזרח?

אכן, אבי נולד בארץות הברית, ואני נולדה בירושלים בעת שהוריה ניסו להתבסס שם בסוף שנות העשרים של המאה העשרים (אר לבסוף נאלצו לחזור לארא"ב). הנסיבות והנסיבות שלי הגיעו לארכות הברית ילדים צעירים מאד, בשליחי המאה ה-19, מזרח אירופה. כך שהענין שלי ביצירה של חכמי ארצות האסלאם בעת החדשנה, אכןנו בבחינת 'עבודות שורשים' אישית. אבל, כבר בשנות התקין, וכן בשנות השירות הצבאי, המפגנים שלי עם אנשים מהם או הוריהם עלו מארצות האסלאם עשו עלי רושם נדול. התרשםתי שנישת רבים מאנשי לתרבות היהודית, לתורה ולמצוות, שונה באופנים מעניינים ואטרקטיביים ממה שחלוק מהמורים בבית הספר ניסו להרגניל אותו. המורים טענו שיש חלока ברורה בין 'דתיים' ו'חופשיים' [כך קראו לזה באותה ימם], וכי חשוב להיות 'במחנה' הנכוון ולנקוטיחס מסטייג ממי שאנו שיר למחנה זה. אבל אצל יוצאי ארצות האסלאם, התרשםתי שהמצב שונה. כאשר שאלתי את אחד המורים בתיכון, מדוע זה כך, הוא השיב: 'הם חלשים'. אבל אף אחד לא היה יכול להסביר לי, מי הרובנים אשר ציבור זה יונק ממנו את הנישה הבלתי מקטבת הזאת. עם הזמן אמרתי לעצמי, ש'אפשר אגדל' אבהיר עניין זה.

ומה עשית לאחר סיום השירות הצבאי?

לקראת סיום השירות הצבאי באביב 1971, אמר לי מפקד היחידה, יואל בן פורת (ז"ל), שם 'אכפת לך מהמדינה עלי' לחותם קבוע על מנת לדואג לביטחונה. עניתו זו, שביתחון המדינה אכןנו תכליות, אלא אמצעי למטרה. והמטרה היא, קיום חברות יהודיות ראייה במדינת ישראל. היה ואני רצהה לבזר לעצמי מה היסודות לכינון חברה מأت, בគונתי לлечט ללמידה בישיבה. יואל בן פורת אמר לי, שאם אני כך נוטש את הביטחון, אני בוגד. לא השתכנעתי בכך הדבר, לא חתמתי קבוע, והלכתי ללמידה בישיבה. أخي הצעירنعم (כiom פרופ' נעם זוהר) התחליל אותה עת ללמידה בסמינר התסדר בישיבת הכותל, אז הלכתי ללמידה שם. אבל כל התלמידים היו צעירים ממוני בכמה שנים. אז לאחר כמה זמן עברתי ללמידה בשישת מרכז הרב, שם היו לא מעט תלמידים לאחר השירות הצבאי. בין האנשים שאיתם למדתי בחorthא היו מאיר (מרטין) לוזקשין, שלמים נהיה פרופ' לתנ"ר באוניברסיטת יוחנן; הרוב דבר ברקוביץ'; ונאל-

השנה נפרדה המחלקה משלשה חברים סגל שיצאו לגמלאות: פרופ' גרשון בקון ופרופ' משה רוסמן, שניהם מותики המחלקה ומכביריו חוקר יהדות מזרח אירופה, פרופ' צבי זהר, מומחה ליהדות המזרח ולהיבטים המשפטיים של חייהם הייחודיים בקהילות השונות, שנקלט למחלקה לפני מספר שנים, עם שילוב התכנית ליהדות זמננו בתוך המחלקה. בגין הבודם ראיינו את פרופ' בקון ווסמן, והשנה שוחחנו עם פרופ' זהר.

פרופ' זהר, תוכל לספר לנו מעט על חייך לפני הגעתך לעולם האקדמי? היכן גדلت, היכן התהנכת, ומה היידעtan התהנות שהשפיעו על המשך חייך?

נולדתי בארץות הברית. הורי היו פעילים בשנות הארבעים בתנועת 'השומר הדתי' ועלו ארצה בשנת 1958 כאשר הייתה בן תשע. למדתי בבית ספר ממ"ד 'ימורה' בתל אביב ולאחר מכן בתיכון 'ציטילין'. המורה שלי לנarra ביכרות ט-י היה הרב שמואן פרידלנדר (אבי של יהודה פרידלנדר, לימים הרקטור של בר אילן), וממנו למדתי לאחוב את לימוד התורה בכלל ולימוד החלקים ההלכתיים בגמara בפרט. כמו כן, למדתי במגמה מזרחנית תחת המורה האגדי ד"ר דב עירון, ולמדתי לעיריק ולהוואיר הן את השפה הערבית hon את התרבות האסלאמית, ולהתיחסים בכבוד למרחב הערב-מוסלמי שאנו חיים בקרבו, למורות 'הסכסוך'. אחד מחברי הטוביים באוטון שניים היה יצחק אסקוף (כיום הרב ד"ר יצחק אסקוף) שעלה עם הורי מקריית חלב שבסוריה בדרך-לא-דרך, לאחר שאביו סבל קשות מידי השליטונות כי נחשד (כלל הנראה בצדק) כדי שישע לאחרים להימלט ולעלות ארץ. לאחר התיכון התגייסתי באופן טבעי לחיל המודיעין, ושירותתי ביחידת שמספורה כiom 8200 אבל אז כונתה '515'. כאשר הגיעו שנתיים לאחר מכן היה המספר 515. כאמור מוקור המספר של הגעתו לשם שאלן אותי אם אני יודע מה מקור המספר של היחידה, עניתו שאיני יודע, והסבירו לי: היחידה מוכנה היחידה, עניתו שאיני יודע, והסבירו לי: היחידה מוכנה 515 כי יש כאן 500 ערואקים ו- 15 אשכנזים. אכןי חשב שזה היה היחס המספר המדויק, אבל היו ביחידה הרבה אנשים שהם היו משפחתם הגיעו ארצת מזרח המזרח התיכון וצפון אפריקה, ובכללים הרבה הרבה יוצאי עיראק שהיו גרים חשובים מכך ביסוד חיל המודיעין של צה"ל. הלימודים שלי בצייטלין והחוויות שלי בעת השירות הצבאי, יחד עם החינוך שקיבילתי מהורי אשר שילבו הנשמה ציונית ודתית עם כבוד והערכה לכל הנברא בצלם, השפיעו על המשך חייכי.

שנה לפני שהתחלתי ללימוד בירושלים, הקים הרב ד"ר (לימים הרב פרופ' ינאל שפר), ואחרים. באתי לשיבה ללימוד נمرا, ובכך התמקדתי. אגב אורחא הכרתי היבטים מהגישה הרוionic של אנשי מרכז, אבל כבר אז הרשים אותו (ולא לטובה) הפער בין רוחב האופקים של תוכנית הישיבה המרכזית העולמית שאotta הגה הראייה הקוק ובין מה שקרה בפועל בקרוב מי שראו עצמם כמשיכי דרכו. המשכתי בלימודי ישיבה משך שניםיים וחצי, עד שפרצה מלחמת יום הכיפורים. לאחר חצי שנה במילואים חזרתי לשיבה, אבל הרגשתי שהאופקים התרבותיים שם הופכים צרים מדי עברו, והחלטתי לעבוř ללימודים באוניברסיטה.

אצין, שתוך כדי לימודי במרקם התחלתי להדריך בסמינרים של תנועות 'גשר', שהיתה אז בראשית דרכה, ונחשבה אז למען 'מחתרת' כי הן בתיה הספר הדתיים והן בתיה הספר החילוניים לא רצו שהתלמידים שלהם ישתתפו בפעולות זאת. רבים מיאלו שהגיעו כחניכים לסמינרים באותו זמן היו איפה דזקן בני נוער שסרבו ללבת בתלם, בעלי עצמאות מחשבתיות וסקירות אינטלקטואליות ותרבותיות מרשימה.

שתי הבודדות שככבות, גם לתואר השני וגם לתואר השלישי, עסקו בפסיקת halacha בקרוב רבני ארצת האסלאם בעידן המודרני. מה הביא אותך לעסוק דזקן בנושא halacha?

לימודי ישיבה חזקו והעצימו את מה שקלטתי כבר בלימודי התיכון אצל הרב פרידלנדר: הלiba של היצירה היהודית התורנית האנטלקטואלית היא halacha. halacha היא על הקובעת את דפוסי החיים הרואים עבורי חי' הפרט והקהילה. لكن היה ברור לי אז (וגם עתה) שהחקיר halacha טמון הבסיס להבנת עולמם של הרבנים ולהבנת דרכיהם ההתמודדות שלהם עם המציאות שבתוכה הם חיים. כאשר ביקשתי להירשם ללימודים תואר שני, חשתי שאיןני יודע מה הדיסציפלינות הנכונות לטיפול בתחום שאני מבקש לחקור. על כן לאחר בדיקות שונות נסמתי למבחן יהדות Zimmerman באוניברסיטה העברית, הנוקחת בגישה רב-תחומית. המורים שם אמרו לי, שהנושא שאני מבקש לחקר הוא מאד מעניין, אבל אין מי שעוסק בחקר היצירה halachitit של חכמי ארצות האסלאם בעת החדשה. لكن אצטרך בעצם לנלות את הדברים לבדי. וכך היה.

כאשר התחלת למדות לתואר השני בירושלים, גם הצטרפת במקביל ללימודים במסגרת אחרת שקמה ממש באותו זמן, מכון שלום הרטמן, מה גרם לך לרצות למדוד שם?

אתגרי התמורות החברתיות, המשפטיות, התרבותיות וכו' שפקו ופוקדים את הקהילות היהודיות שבהם פעלים רבים אלו. אם בראיות האסלאם במפגש עם המודרנה לגונינה במאות ה-19 וה-20, אם בסוגיות אחרות משך הדורות (כגון בתחום הניגור, שהרי עסקתי רבות בחקר התפתחות ההלכה בתחום זה). אבל תוך כדי כך גם כתבתי על ענייני ליטורניה (סדר עבודת הכהן הגדול ביום היכפורים), סוציאולוגיה ועוד.

תוכל לספר לנו מעט על פעילותך הענפה מוחז לאוניברסיטה, וגם מוחז לעולם האקדמי?

ראשית אציו, שבתוון האוניברסיטה, הייתה לי הזכות לעסוק, מעבר להוראה ומחקר בפקולטה למשפטים ובפקולטה ליהדות, גם בענייני התפוצות היהודיות בעולם. זאת, מכיוון שכשנה לאחר הגעתו לאוניברסיטה, הוזמנתי להקים את "מרכז רפפורט לחקר ההתבולות ולהיזוק החיניות היהודית". המרכז הוקם ביוזמתו של מר ברוך רפפורט (שניהם לפניו כן תרם את בניית הפקולטה ליהדות), במטרה להבין טוב יותר את הביעות בפניהם עומדות הקהילות היהודיות בעולם, ובפרט, הקהילות הבינלאומיות והקונוט שפעמים רבים אין איש נותן עליון את הדעת. אני שיר לאסכולה הסבורה, שעליינו לקדם בברכה כל יהודי שרצה לעלות ארץ – ועם זאת, עליין לחוש אחריות ולהשתדל לעזור לכל יהודי שבוחר לחיות בחו"ל וחפש לקים שם חיים יהודים ככל יכולתו. הפעולות במרכז רפפורט כללה קיום קשר עם קהילות קבועות (ברופט באירופה) תוך נסיע לסייע להן בחיזוק החינם היהודים, ייזום ומיון מחקרים מוקוריים על היבטים שונים של החינם היהודים בתפוצות (המחקרים ראו או בסדרת פרסומים מושקעת של מרכז רפפורט), וקיים כנסים שנתיים שבכל פעם עסקו בנושא אחר הרלוונטי ליהודים בתפוצות. עמדתי בראש מרכז רפפורט במשך עשר שנים, ולבסוף המרכז נסגר עקב גילו המתוקדם של מר רפפורט (שכבר לא היה יכול לדאוג לתיקצוב המרכז) ועקב חוסר המוטיבציה המשסקקת של הנהלת האוניברסיטה לאתר מקומות מימון חלופיים. אבל שנות הפעולות שלי כראש המרכז הושפטו לי הרבה סיוף והובנה מפגשים מORTHIC ורב-ענין עם יהודים וקהילות בחו"ל כמו גם עם חוקרים אשר נתנה להם הזדמנויות לחזור בסוגיות שבדרך כלל אין מעניינות את האקדמיה הישראלית. ובנוסף, הייתה קשורה למגנון יזמות שהמשותף להן הוא הרצון לחשוף בפניהם הציבור היהודי את העושר ואת הרלוונטיות להוויה של התכנים והערכים הטמוניים ביצירתם של חכמי ארץות האסלאם בעת החדשה.

שלקרת שנות הלימודים תש"ס הוחלט בבר אילן לפתח תוכנית ליהדות זמננו. נשיא האוניברסיטה דאז, פרופ' משה קוה, פנה אליו והצע ל' לעמוד בראש התוכנית הזאת. וכך הגיעתי לביר אילן.

אם כך, כיצד קרה שרוב שנותיך בבר אילן לימדת חci משורה במשפטים וחci בפקולטה ליהדות?

בעבור שניים לא יכולתי להמשיך במסגרת יהדות זמננו, תוכנית שעצם קיומה לא שימת חלק מן המחלקות הוותיקות. אבל בזכות מעורבותם של אנשים באוניברסיטה, שהיכרו אותו ואת טיב עבוזתי, הוחלט שאלמד בפקולטה למשפטים תוך הרחבת הגדרה של 'משפט עבר' וכך שיכלול גם את חקר ההלכה בעת החדש, וכן בمسلسل ליהדות ארץות האסלאם, שהיא אז מוחז למחלקה לתולדות ישראל. לאחר שנים, כאשר מסלול זה והתוכנית בהדות זמננו מוחזנו לתוך המחלקה לתולדות ישראל ולאחר פרישתם של כמה מחברי הנהודיה הוותיקה במחלקה שבחמנו התנדדו לכך, השתלבתי במה שהיומ נקראת המחלקה לתולדות ישראל ויהדות זמננו.

איך הסתדרת עם השילוב הבין-מחלקטי הזה, בין משפטיים לתולדות ישראל? הוא הקשה עליו, או שזקא פתח לפניו אפשרויות חדשות?

בדיעבד, העובה של לימודי חci במשפטים וחci בפקולטה ליהדות, הייתה לטובתי. ראשית, במסגרת הפוקולטה למשפטים יכולתי להתמקדז יותר בהיבט התוכן ההלכתי, ואילו בפקולטה ליהדות יכול להבא לדיון בטוי היבטים ההיסטוריים וחברתיים (אמנם בשני המקרים שילבתי בין ההלכתי לחברתי, אבל במינונים שונים). ושנית, הנם שאנו מתארין לעלון של המחלקה לתולדות ישראל ויהדות זמננו, עלי להזות על האמת: הנסיבות והפלגנות שאיפינו משנים את הפוקולטה למדעי היהדות ואת המחלקה לתולדות ישראל – לא התקיימו בפקולטה למשפטים. בתקופות אלה הייתה עבורי הפוקולטה למשפטים אי של יציבות, של סדרים תקינים ושל רצון טוב. זאת ועוד, המשכתי כל השנים הללו להיות מעורב בחוקר בכיר במכון הרטמן, וכך יכולתי לעסוק בנחמת בנושאים שעוניינו אותי.

כיצד אתה מגיד את עצmr? סוציאולוג? היסטוריון? חוקר הלהכה?

כפי שזכיר להבini מכל האמור לעיל, אני ממש משתדר מעד לא ליפול לתוכו אלוצים של הגדרה דיסציפלינרית. התחום העיקרי שאוטו אני חוקר הוא המfangש של חכמי ההלכה עם

ולבסוף: באופן רשמי, פרשת לגמלאות כבר לפני יותר משנה. מה עשית מזע? יש לך תכניות לעתיד?

פרשטי לגמלאות בראשית שנת הלימודים תשע"ח. זמן לא רב אחר כך, בתחילת ינואר, יצאתי לחצי שנה לארצות הברית, שם למדתי באוניברסיטת ברנדיס ושבתי והכרתי פנים מעניינות של הקהילה היהודית בארצות הברית, הן באקדמיה, הן בקהילה יישורי טיפולה' בעיר ניווטן שבקרבת בוסטון, הן בקהילות ומוסדות יהודיות שם הוזמנתי להרצות בחוף המזרחי והמערבי. אני כותב ספר בשפה האנגלית על התפתחות התפיסות של חכמי המזרח לנושא הניר בעת החדשה – ספר המשלב בין שני תחומי מחקר שהעסיקו אותי במשך זמן רב. ב��חוב יצא לאור ספר שערכת עם עמיתי פרופ' עמייחי דזונר ופרופ' אלימלך ויסטריך, ובו מאמרים העוסקים בפנים שונות של משנתנו ההלכתית והרעותית של הרב עוזיאל, שהוא לדעתי מגדולי הרבניים בעולם היהודי במאה העשרים, אך לא זכה להכרה הרואה מצד הציבור הדתי. יש לי בקנה' עוד כמה וכמה מאמרים ומחרקים, שברצוני להביא לידי מימוש. יש לי גם תוכניות לשיטופי פעולה עם מוסדות וגורמים שונים, שההלהכה, הניר, ומורשת חכמי המזרח חשובים גם בעיניהם. אם כי זיכה אותי בבריאות הגוף והרוח, אני מקווה להמשיך ולעסוק בכל העניינים הללו – וכן, לבנות זמן רב ואיכותי עם רעיית א宾יגל, ולהתראות הרבה עם בני, בנותי, נכדי ונכדיות. אכ"ר.

פרופ' צבי זוהר, אני מודה לך על השיחה, ומאתך לך הרבה מאוד הצלחה.

אללו תמורות ראיות לאורך השנים, בעולם האקדמי, ואולי גם בחברה הישראלית? כיצד אתה מרגיש כלפי העתיד, בשני התחומים האלה?

בעולם האקדמי של מדעי היהדות ניתן לדעתו לומר, שהחולוקה הדיסציפלינרית החזקה, שמקורה (להבנתינו) בעולם האקדמי הגרמני, הילכה והתפוגנה יותר וותר, מזע שהייתי סטודנט עד ימינו. הדבר קרה למרות התנגדות של הגוארדיה הווותיקה. ולדעתי, הרבה בזכות מכון הרטמן, שהיה חלוץ בכךין זה, ובהמשך בזכות בית מדרש חז-אקדמיים נוספים, שאף חלקם הוקם בשיתוף של אנשים שלמדו תחילת במכון הרטמן. וחלקם الآخر כמו מtower תחרות אף תוך אימוץ העיקרון של גישת לימוד قولית, המערבת הרבה פרספקטיביות והרבה דיסציפליניות במבט משולב על החומר הנלמד. על המגמה הזאת אני מאד מברך.

באשר לחברת הישראלית – נראה לי שיש שתי מגמות לכאהora סותרות. אחד ניסא,KITOB הולך ונובר בתחום הרטורי, שמתחזק מעד עקב הרשות החברתית שם אנשים מרים לעצם להתבטה בקייזוניות ובהתלהבות מדהימות, ומשם השפעה על העיתונות וכלי התקשורות שאף הם מרגישים צורך להתבטה באופן מכך על מנת לזכות בתתعنיניות הציבור.KITOB זה הינו מאד שלילי בעניין. אך מайдך ניסא, יש לדעתו תהליך הפוך, שבו הרוב הנadol של הציבור היהודי בעצם הולך ומתכנס לעבר מרכז-עובד משותף. כך, חלקים גדולים במצב החדרי יוכם הם הרבה יותר ישראליים מאשר היו כאשר הייתה תlidid תיכון. מайдך ניסא, הציבור ה'חילוני' הינו ברובו הרבה פחות מילטנטי בשלילת המסורת והתרבות היהודית מאשר היה בעשורים הראשונים של המדינה (כאשר הייתה ה'חילונית' בתיכון, היה מאיידך מתקבל שחילונים יקראו 'אני ישראלי ולא יהודי'; בית מדרש חילוניים לא היו כלל בנמצאים, מלבד אולי בסמינר אורנים, וכן הלאה). הציבור ה'מזרוחנקי' היה הרבה יותר משעםם והולך בתלם, וחסר היה את כל התסיסה והרב גינויים שיש בהו. ואסיים זאת בהזמנה הקשורה גם לעולם האקדמי: כאשר הייתה נער, היחידים שנשאו בתואר רב-ד"ר היו כמה אנשים מבוגרים וידי נרמנינה. אילו היום, יש מספר הולך וגובה של בניינים בעלי כיפות טורניות, ולא זאת בלבד לימים אקדמיים עם לימודי תורה, ולא זאת בלבד שאינם נפגעים עקבך אלא עלום הדתי מתעשר ומתעדן.

סטודנטיות מצטיינות: בטקס שנערך ב- 4.6.2018 קיבלו שניים מהתלמידים המחלקה, רוני להמן, תלמידת תואר ראשון, ואלישבע פרידלנזר, תלמידה לתואר שני, את פרס הרקטור לתלמידים מצטיינים. כל הכבוד לשתיهن!

רוני להמן מקבלת תעודה
מצטיינות מידי הרקטור,
פרופ' מيري פאוסט

אלישבע פרידלנזר
מקבלת תעודה המצטיינות
מידי הרקטור, פרופ' מירי
פאוסט

**בטקס שהתקיים ב- 5.6.2018, זכו שתי תלמידות
מחקר של המחלקה בפרסים מטעם מרכז פניה
גוטספלד להר למחקר האשה יהודית.**

אלישבע פרידלנזר כותבת עבודות
מ.א. בהנחיית פרופ' דבורה קפלן
בנושא התדיינות נשים לפני בתיהם
דין רבניים בקהילות אלוז-לוריין
בשנים 1648 – 1791.

לאה קלצ'יקו כותבת עבודות דוקטורט
בהנחייתו של פרופ' יחעם ויז, בנושא
"נשות מפא"י: חברות הכנסת מתעם
מא"י מן הכנסת הראשונה ב- 1949
עד למאהפ"ן בבחירות 1977".

יצחק מלכה, הכותב עבודות דוקטור על עבודה ספורנית
אצל פרופ' דוד מלכיאל, ומלמד במכללת אפרטה, הרצה
בכנס בינלאומי על משנתו הפילוסופית של ספורנו כشيخ
בין יהודים לנוצרים שהתקיים באוניברסיטת המבורג
שבגרמניה. מלכה הרצה על השתפקידות הפילוסופיה
בטיפוגרפיה: צורת הדפוס והאותיות.

מלג'אית נשיא האוניברסיטה: אקטרינה אולשקביץ

אקטרינה (קטיה) אולשקביץ הנעה אלינו מריםה במסגרת
מלגת הנשיא לדוקטורנטים. בבקשתנו מקטיה לספר מעט על
עצמה:

נולדתי ב-1992 בעירה קטנה בדרום רוסיה שמה נובצ'ירקסק. סיימתי את התואר הראשון ואת התואר השני באוניברסיטת מוסקבה, בפקולטה ללימודים אסיה ואפריקה בחוג למדעי היהדות. התמחיתי בשפה העברית ובתולדות עם ישראל. גם בתואר ראשון וגם בתואר שני כתבתי עבודות תזה על ספרות חז"ל תחת הנחייתו של פרופ' ארקיי קובלמן; חקרתי את דימויו של ר' שמואון בר יוחאי בתלמוד הבבלי והירושלמי.

כסיימתי את לימודי התואר הראשון, התקבלתי לעבוד עם אוסף הספרים של משפחת שניאורסון. לפני המהפכה הרוסית אוסף זה היה שייך לאדמו"ר חב"ד, אחר כך הולם ונמצא עכשווי בסניף של הספרייה הלאומית הולוייאן היהדות והסובלנות במוסקבה. עסكتי במחקר במוזיאון היהדות והסובלנות במוסקבה. יותר מכל התעניינתי בחיי היומיומיים של הספרים, כולל איך השתמשו אנשים בספרים, מה כתבו בהם, מה היה הבדל בין יהוד המבוגרים בספר לבני יהוד הילדים וכו'. עסكتי הרבה במחקר המוצא ובסימני בעלות הפנימי של היהודים. לא הייתה אפשרות בספרים של אוסף שניאורסון.

בעבודת הדוקטורט אני מתכוונת לחזור את היהדות היהודית בתחום המושב בסוף של המאה ה-19 ותחילת המאה ה-20 ולהתמקד ביחס ליד בتوزيع המשפחה ובעולמו הפנימי של היהודים.

חו"ץ מроссийת אני יודעת עוד שמנה שפות כולל כמה שפות נכחונות. במקביל לעבודה האקדמית אני מתרגם ספרים מאנגלית וגרמנית להושת. אני גם חובבת ספורט, ריקודים אוירים, טיפולים רפואיים, סקי ואגרוף.

פעילות המכונים והקטדראות שבמחלקה

בתוכס משותף למכון לחקור השואה ע"ש ארנולד וליאורה פינקלר והסמינר המחלקה שנערך ביום כ"ד איר תשע"ח, 9.5.18, קיבלה הדוקטורנטית סילביה הרשקוביץ פרס ע"ש הסופרת שרה-פלגר זיסקינד ואלעזר זיסקינד, על עבודתה על "פעילות נשים ציוניות בגרמניה במהלך מלחמת העולם השנייה: האנודה התרבותית של הנשים הראשונות של המאה ה-20: 1919 – 1948". סילביה הרשקובייז במנצח הרצאה גם ד"ר עמית ורשיצקי (אונ' תל-אביב) על "המטא פיזיקה של גזע: השקפת העולם הנאצית בין מדע ואמונה".

ההרצאה השנתית של הקטדרה ע"ש ברاؤן לתולדות היהודים בגרמניה התקיימה ב- 21.3.2018, במסגרת הסמינר המחלקה ע"ש יהושע קנאיל. בפגש זה הרצה ד"ר שטפן ונדראהרטסמן מפקולטה למשפטים באוניברסיטת וינה, על עבודתו של קריסטיאן וילhelm פון-דום (1751-1820) כעורך-דין. פון-דום היה היסטוריון והוגה דעות גרמני לותרני, אשר היה ידוע בתמיכתו במתן שוויון זכויות ליהודים.

פרופ' פיינר מציג את ד"ר ונדראהרטסמן

ב-6.6.18 קיימה הקטדרה يوم עיון תחת הכותרת: "פרומט קירתי! מכתבים ומתקתבים מקור ההיסטוריה".

משתתפים ביום העיון

בוגר המחלקה ד"ר אלכסנדר אברהם קיבל את פרס חוה אגמון מטעם המכון הבינלאומי לגניאולוגיה יהודית

ד"ר אברהם, שכטב את עבותת הדוקטורט שלו בהנחיית פרופ' אהרן דמסקי, זכה בפרס על מחקר שכותרתו "השלכות ההיסטוריות של שמות משפחה יהודים במלכת רומניה". בעבודה זו, ריכז ד"ר אברהם בסיס-נתונים של יותר מ- 28,000 שמות משפחה, כולל וריאציות פונטיות ונראפיות, שהיו בשימוש היהודים בארצות דוברות רומינית מן המאה ה-16 ועד סיום מלחמת העולם השנייה, ב- 1944. מלון שמות-המשפחה הרומנים, שאמור להתפסם במהלך שנת 2019, יהיה כלי-מחקר חשוב עבור כל מי שעוסק בגניאולוגיה יהודית. ד"ר אברהם משתמש כמנהל "היכל השמות" ביד ושם מאז 1988 ומנהל בסיס הנתונים המרכזי של הארגון מאז שנת 2000.

כנס "תולדות יהודי פולין: בחינה מחודשת" לכבוד פרופ' גרשון בקון ומשה רוסמן

בימים 7-9.11.2017 קיימה המחלקה כנס בינלאומי בנושא תולדות היהודי פולין. הכנס התקיים לכבודו של שני חברים סגל שפרשו בשנת הקודמת, הפופරטורים גרשון בקון ומשה רוסמן, שניהם מבכירים חוקרי היהודי פולין בארץ ובעולם. את ההרצאה המרכזית בערב הפתיחה נשא פרופ' דוד אנגל מאוניברסיטת ניו יורק. במשך שני הימים הבאים נערכו מסמינרים ותUTORIALS, ב串联 ובחברה, בחסידות, ביחסים המודרנית המוקדמת, בכללה ובחברה, ביחסים בין יהודים וינוים בפולין, ברבנות בפולין, ובהיסטוריה גניאולוגית היהודית-פולנית המודרנית. בסוף היום השני סיכם פרופ' רוסמן דברי סיכום, ואת היום השלישי סיכם פרופ' בקון. בסך הכל השתתפו כנסים מעל 20 חוקרים מאוניברסיטאות שונות בארץ, בפולין, בגרמניה ובארצות הברית. בראש הוועדה המארגנת עמד ד"ר אוריאל גלמן מנ המחלקה שלנו.

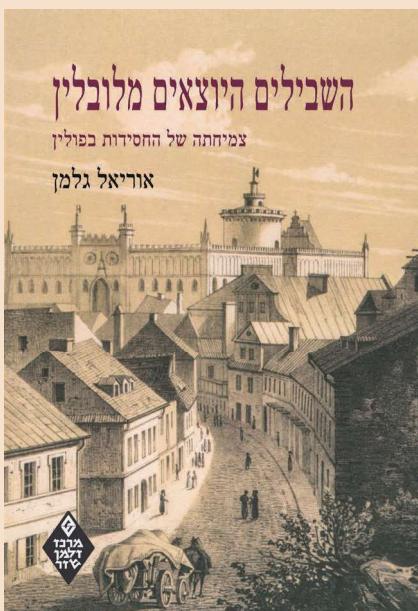

חתני השמחה: פרופ' גרשון בקון ופרופ' משה רוסמן

ספר חדש מאת ד"ר אוריאל גלמן:

השビルים היוצאים מלובליין: צמיחתה של החסידות בפולין, בהוצאה מרץ זמן שור. הספר מציג היסטוריית חברותית ותרבותית של תנועת החסידות בפולין בשלהי המאה השמונה עשרה ובראשית המאה התשע עשרה. הספר מתאר כיצד הפכה החסידות מ'חבורות' של מיסטיינים ל'תנועות' דתית-חברתית גדולה ותוססת, שהשפעה על החברה היהודית במרקוז אירופה ומשיכה להשפיע על התרבות היהודית גם בימינו. במקודם הספר עומדת בוגרפיה קיבוצית של המנהיגות החסידית בפולין, ובראשה ר' יעקב יצחק הורוויץ, 'החוזה מלובליין' (1815-1845) ותלמידיו, על רקע מקופתם.

השビルים היוצאים מלובליין בוחן את החידוש הנדול ביוטר של תנועת החסידות: המנהיג החסידי, הצדיק (או 'רב', 'אדמו"ר'). הספר מתאר אתדריכליתו של הצדיק למנהיגות ואת החזר כלכלתה והעליה לרנגל אליה. מקום מרכזי ניתן לתפישות מנהיגות שונות של הצדיק: האם עליו לשמש רק מורה רוחני או גם מחולל כסים ועשה פלאות? כיצד עליו לנחל את יחסיו עם הקבוצות השונות של חסידי? הספר בוחן מחדש את הדימוי הרווח של חסידות בפולין ובוקר את דימוייה של חסידות פשיסחה, ומראה כי המנהיגות הרבעוניות היא זו שהביאה לפריחתה של החסידות בפולין ולצמיחתה של התנועה כפי שהיא מוכרת לנו כיום.

במסגרת הקתדרה לחקור תולדות יהודי פולין ותרבותה על-שם מרסל ומריה רוט, בשיתוף עם החברה ההיסטורית הישראלית וברגנוויל ד"ר אוריאל גלמן, נערךה **הסדנה הדו-שנתית של חוקרים צעירים מישראל ומפולין על תולדות יהודי פולין**. הסדנה התקיימה בבית-דניאל שבזכרון יעקב ב-25-27.6.2018, והשתתפו בה דוקטורנטים ווסט-דוקטורנטים שהציגו את נושאי מחקריהם. במהלך הסדנה נערכן דיון חשוב ועמוק, בהשתתפות חוקרים בכירים מהארץ ומפולין, על עתיד מדעי יהדות בפולין ועתיד חקר יהדות פולין, לאור ההתפתחויות הפוליטיות שהוא לאחרונה בפולין. פרופ' משה רוסמן נשא את הרצאת הפתיחה על הפוליטיקה של ההיסטוריה של הפליטות פולין.

מחלקה מצטיינת בהוראה

בטכש שהתקיים ב- 28 במאי 2018, קיבלה המחלקה לתולדות ישראל ויהדות זמננו את אות המחלקה המצטיינת בהוראה מתוקף כל מחלקות האוניברסיטה.אות זה ניתן לאור הציונים המצויינים של כל מרצים המחלקה בסקרי הוראה שנערכו בשנה הקודמת, ומשמעות את שביעות רצונם של הסטודנטים בכל הקורסים במחלקה. לצד התעודה, קיבלה המחלקה תקציב מיוחד עבור פעילות חברתית לסגל המחלקה.

פרופ' עמנואל פרידהיים מקבל את תעוזת הוצאות מצטיינות בשם סגל המחלקה.

מרצה מצטיינת: ד"ר דבורה קפלן

בטכש שנערך ב- 28 במאי 2018, קיבלה ד"ר דבורה קפלן תעוזת הוצאות בהוראה מטעם וקטור האוניברסיטה. תעודה זו משקפת את ההערכה הרבה שלה זוכה ד"ר קפלן מתלמידיה בקורסים השונים שהיא מלמדת.

פרופ' גימאני ב"שיך חרסים"

ב-18.5.2018 התארח הרב הראשי של היהודים הראים בארץ, חכם משה פירוז, בכיתתו של ד"ר דותן ארד, במסגרת הקורס של דותן על היהודים הראים בידי הבניים. הרב פירוז הציג את עיקרי הדוקטורט שלו, העוסק במעבר הגנות הראיות מירושלים לביזנטין, במאות ה-11 וה-12 והסביר לשאלות רבות של הסטודנטים/ות בנוגע להלכה, החינוך והמסורת הראיות. ההרצאה הייתה מرتתקת והציגה את הסקרנות של כולם.

ד"ר דותן ארד והרב הראשי לעדת היהודים
חכם משה פירוז

סירות לימודים: תלמידי הקורסים של פרופ' יגאל לוי (ונגם אחרים שהצטרכו אליו) סיירו במהלך השנה במספר אתרים היסטוריים וארCHAולוגיים, בעיקר אלה הקשורות לתקופות המקרא. בין היתר, סיירו הסטודנטים במוזיאון ישראל, ברמת רחל, בתל שילה, בהר גריזים, בשומרון (סבסטיה), בתל מגידו, בהר תבור, בתל צפיה (גת פלשתים) ובתל עדולם. לסירות אלה יש תרומה נדירה מאוד להבנת החומר הנלמד אצל הסטודנטים, והם גם מהווים חוות לימודית וחברתית חשובה.

עם סטודנטים בראש הר נריזים, צופים על העיר שכם

ב- 10.10.2018 השתתפו חברי סגל המחלקה בסדנת הכנסת שוקולד, שהתקיימה בביתה של גבי כוכבה עקרבי. בסדנה, הכינו חברי המחלקה, בהנחייתה של השוקלוטירית עירית ברנסטיין, פרלינים ועוגיות שוקולד מסונים שונים, וכל אחד ואחת חזר הביתה עם ממתקים ממשנים! הסדנה מוננה מכיספי הפרום שזכה בו המחלקה על הצעינותה בהוראה בשנה החולפת.

פרופסורים מבשלים:
אדם פרציגר, קימי קופלן ועוד שרמר
בסדנת השוקולד

הפרום השנתי לזכר פרופ' פנחים חורכני, מייסד האוניברסיטה, שמענק לתלמיד שוכות עבודת דוקטור במחלקו, ניתן ב-7.3.2018, במסגרת הסמינר המחלקי של המחלקה לתולדות ישראל ומדינת ישראל זמננו. זוכה הפרום השנה היה ד"ר אביתר זנבר, שכותב עבודה בנושא "הפרובינקיות הרכמיות בענין חכמי ארץ-ישראל בתקופת בית-שני, המשנה והתלמוד: היבטים היסטוריים, גיאוגרפיים ותרבותיים" בהדריכתו של פרופ' עמנואל פרידהיימן. בפגש זהה, הרצה ד"ר זנבר בנושא "מקורות חז"ל: מי דהוה הו?".

ד"ר אביתר זנבר

ב- 25.1.2018 זכו חברי המחלקה לחוויה בלתי נשכחת במרכז "נא-לגעת" ביפו. זהו מרכז החדשנות לחווויותיהם של חניכים-עוזרים לכל החברה הישראלית, ומפעיל תיאטרון, מרכז סדנאות ומסעדה. חברי המחלקה השתתפו בסדנת פיסול בחומר בחשכה מוחלטת, ואחר-כך ישבו לארוחת צהרים המוגנת על-ידי מלצים חרשים ועוורדים העובדים המקומם.

צאתכם לשлом ובואכם לשлом

זמננו שבאוניברסיטה העברית בירושלים. עבדתי עסקה בייחודי ארגונואוי במדינתם ובפוזורה העולמית שנוצרה עקב הנירותם של רבים למדינות אחרות בין השנים 1948-2010. אמנם, זה היה חקר אירע מוגדר, אולם היה לו פוטנציאלמצוין לאבחן ולישום מערכ רחוב של תיאוריות ותובנות על הנירה, על תרבויות והזדהות, ועל קשיים והקשיים טרנס-לאומיים בקרב האוכלוסייה הנחקרת. במסגרת העבודה נבנה בסיס נתונים חדש שנאסף על ידי וכלל כ- 1500 איש מהתנוראים ב-17 מדינות בעולם, וכן להיקף משמעותית של חומרי תעודת בעל פה.

תחום חקר יהדות זמננו הינו פרויקט אינטלקטואלי וקדמי אינטגרטיבי המתמודד עם סוגיות ונתונים קיומיים של החברה הישראלית והעם היהודי. זה פרויקט יקר עבורי, שאני חשה מחובות להמשיך ולפתחו במסגרת מחקרית השנה, חלק ממשע זה, אזכה ללמוד את הקורס "סוגיות יהודיות ויהודיות בזמננו: דמונרפי, סוציאולוגיה, הנירה והזדהות", וכן את הקורס "תנועת הנירה והזדהות קולקטיבית למרחב היהודי באמריקה הלטינית בזמננו", וכמוון אלמד גם מתלמידי. פרט לנוסף חשוב יקר - אני גם אימא לחמש בנות מתקנות.

שמי צפריר בחליל, אני נשוי ואב לבן, מתגורר בגבעתיים. אני/alמד השנה סמינר תואר ראשון המתמקד ביחסיו היהודיים ונוצרים בימי הביניים המרכזים והמאוחרים. את לימודי התחלתי

באוניברסיטה העברית בירושלים, שם סיימתי תואר בוגר בהיסטוריה כללית ובתוכניות אמיינס למדעי הרוח. גם את תואר המוסמך שלי בהיסטוריה למדתי באוניברסיטה העברית, ובו התמקדתי בחקר ימי הביניים באירופה, ובუיקר בהשפעתם של המגפה השחורה וஸבר המאה הארבע-עשרה על היחס למיעוטים בחברה זו. המשכתי ללימודים דוקטורט בהיסטוריה אירופאית של ימי הביניים באוניברסיטת קלומביה בניו-יורק ובמסגרת זו המשכתי להעמק בנושא זה. בעבודת הדוקטורט שלי עוסקת בהאשמות בהרעלת בארות שהופנו כנגד מיעוטים (בעיקר כנגד יהודים, כמוון) באירופה של המאות הארבע-עשרה והחמש-עשרה.ניסיתי להבין כיצד התפתחו האשמות הללו, באילו נסיבות

לאור כמה שינויים בהרכב סגל המחלקה, כתוב ראש המחלקה פרופ' קימי קפלן את הדברים הבאים: לאחר 15 שנים של הוראה במסגרת התוכנית ביהדות זמננו, אנו נפרדים מפרופ' לילך-בר-ארי. משרתת של לילך היא במכילת אוננים ומעבר להוראה ומחקר היא נשאת בתפקידים שונים במכילה, ולמרות זאת היא לימדה ביהדות זמננו שנה אחר שנה במסיות, באחריות ובמקצועיות שראויים להמן הרכה והוקרה. לילך, נתבררכנו זכינה. טוביה רבה על כל אשר עשית עבור התוכנית ביהדות זמננו, ועל מאור הפנים, הצניעות והחביבות הרבה שבהם עשית הכל. תחום ההוראה והמחקר של לילך הם דמוגרפיה וסוציאולוגיה בני זמננו, ואת החסר של לילך מותירה תמלא השנה ד"ר מאיה שורר-קפלן (אין בינוינו קרבת משפחה ואין ביןיה לבין דבורה קרבת משפחה ואין בין דבורה לבני קרבת משפחה. זה מתייחס להיות מסווב...). מאיה סיימה עבודת דוקטור בהרצתו של פרופ' סרג'ו דלה-פרגולה והוא עוסקת בדמוגרפיה ובסוציאולוגיה יהודים בני זמננו, והתמחתה במיוחד בישראל אמריקה הלטינית. מאיה תלמיד את הקורס שלימדה לילך וכן קורס על יהודי אמריקה הלטינית, תחום ורחב שעוד השנה לא היה להם כל יצוג בתוכנית הלימודים של המחלקה.

ד"ר דבורה קפלן שואה השנה במכון ללימודים متקדמים באוניברסיטה העברית בירושלים ותלמד لكن באופן חלקי בלבד. כדי להשלים את החסר של היצע הקוויס בתקופת ימי הביניים הцентр אלינו ד"ר צפריר בחליל, שסייעים עבוזת דוקטור באוניברסיטת קלומביה שבבניו-יורק בהנחייתם של פרופ' אדם קוסטו ופרופ' אלישבע קרליבך בנושא של היהודים וטענת הרעלת הבארות. הקורס שלימד צפריר יתמקד ביחסיו היהודיים ונוצרים.

לילך, צאתך לשлом ותודה מחודשת; מאיה וצפריר, ברוחם הבאים לשניכם ואיחולי לשנת הווה מוצלחת, מأتגרת ומהנה.

**ואנחנו, מצדינו, בקשו משמי חברי הסגל החדש
להציג את עצם:**

שמי מאיה שורר-קפלן. למדתי בתיכון לילמודי נגב, מדבר וסיבבה שבמדרשת שדה בוקר. בצבא שירותי כמאבחן פסיכוכנית והייתי אמנונה על קביעת נתוני האיכות של המועדים לשירות הቤתון. סיימתי לימודי תואר ראשון, תואר שני דוקטורט במכון ליהדות

חדשנות חברי הסגל

פרופ' משה אורפלி פרסם מהדורה חדשה ומווערת של **פירוש חמאת החמדה לחמישה חומשי תורה עם הഫטרות** מאת ר' שט הרופא בן יפת מאמר צובה. זו מהדורה מתומצתת, שהיא כל מה שstrand מפירושו הנadol של ר' שט, שהיא אחד מנגדול חכמי סוריה, וחוי בقلب במאה ה-13. מהדורה זו, שיצאה בהוצאת אוניברסיטת תל אביב, מובסת על שני כתבי יד, האחד באוסף הנמצא בבר-אילן, והآخر באוסף הנמצא בבית המדרש לרבניים בניו-יורק.

פרופ' ג'ידי באומל-שוווץ סיימה את תפקידיה כראש בית הספר ללימודי יסוד ביהדות, וכן את תפקידיה כראש המרכז לחקר האשה ביהדות ע"ש פניה גוטספלד הלה, ונכנסה לתפקיד ראש המכון לחקר השואה ע"ש ארנולד וליאונה פינקלר, במקומו ראש המכון הorz פروف' דן מכמן.

ד"ר אוריאל גלמן נשא הרצאת אורח פומבית באוניברסיטת חטגראס, בה דיבר על אודות הספר שהיה שותף להיבורו: *Hasidism: A New History*. ד"ר גלמן נאם השתתף בכנס בינלאומי על תולדות יהודי פולין שהתקיים באותה האוניברסיטה.

פרופ' יIRON הראל שהוא במהלך סמסטר האביב כפרופ' אורח במכון לימודי יהדות ולימודי ישראל ע"ש דיאנה גולדפוד גלאזר במחלקה לפילוסופיה של אוניברסיטתanganingen בסין. מלבד הרצאות על נושאים בתחום התמחותו,

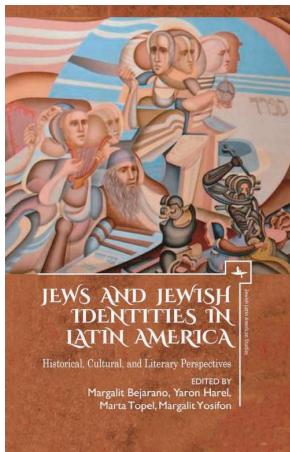
הן הפגנו כנגדי קבוצות מיעוט שונות, ומדובר בכך נעלמו לבסוף. לשם כך, הסתמכתו בעיקר על מקורות אריכונים: סיכומי משפטיים כנגדי חזוזים בהרעלת בארות, חוקיקה עירונית ומלכתית בנושא, ותכתובות בין הרשות שטיפלו בניהול המשפטים ורדייפות החזוזים. דזוקא מתוך העיסוק בצדדים ה"טכניים" של הפניות האשםות וניהול הרדייפה נגד המיעוטים, הצלחתו להגע לتبונות חדשות אוותות הדינמיקה החברתית שיצרה אפשרותה אותן.

מאז סיום הדוקטורט, לפני כשנתיים, אני עmitt בקבוצת המחבר של המועצה האירופאית למחקר (ERC) "אל מעבר לאליתה: חי יום יהודים באירופה בימי הביניים". הבקוצה, המנוהלת על ידי פרופ' אלישבע אומגרטן ומוקמת באוניברסיטה העברית, שמה לה למטרה לשרטט דיאקן מפורט יותר של אורחות החיים של יהודי אשכנז בימי הביניים. במסגרת זו, המשכתי לעסוק בקשרים שנרכמו בין יהודים ונוצרים באירופה, תוך התמקדות במפעשים יום יומיים שנתרפים ושלוים, ולא דווקא בעיטותם, דזפה או משבה. בעיקר מעניים אותם מפנישים הקשרים שמקורות מים או בטקסים הקשורים להם. איזה מידע חלקו יהודים ונוצרים ליד הבאר השכונית? האם היו הבדלים באופן בו יהודים ונוצרים השיגו מים לשתייה, לבישול ורחצה, והאם הבדלים אלו השפיעו על התפיסות והאמונות שלהם אוזחות המים כחומר וكمשאב? כיצד עיצבו ההבדלים בתפיסות הללו את הטקסים והפולחנים הקיימים למיים בכל אחת מהדתו, הן בrama התיאולוגית והן ברמת התרבות העממית? שאלות אלו יעדדו במיוחד מחקרים בשנים הבאות. אשמה ללמידה ולמד נושאים אלו בשיתוף עם חברי הסגל והסטודנטים במחלקה - שתהייה שנת לימודים מהנה ו/orיה לכולני!

טליה שורץ לומדת כתוב יתדות בקורס של פרופ' לון

פרופ' ירון הראל הוא אחד העורכים של קובץ המאמרים *Jews and Jewish Identities in Latin America: Historical, Cultural, and Literary Perspectives* יחד עם ד"ר מרגלית בז'ירנו, פרופ' מרתה טופל וד"ר מרגלית יוסיפון, שיצא לאור בהוצאת Academic Studies Press. קובץ זה מהווה תרומהגדולה לשדה המחקר ההולך וმתרחב של יהדות אמריקה הלטנית, ומציג נקודות-מבט שונות של התפתחות החברתיות, הפוליטיות והתרבותיות של הקהילות היהודיות באזורי זה של העולם.

פרופ' דוד מלכיאל יזם מחקר בשם "שניריו קדושה", שטרתו לחזור את חווית המפגש בין הזר והמקומי, נושא ידוע ונחקר בידי הzb. מtowerה הקשר של ההיסטוריה של עם ישראל. המקרה הנבחן הוא מסעו של השד"ר – שלוחואה דרבנן – בעת החדשה המוקדמת ובתחלת העת החדשה (מאות ס"ז-י"ט) אל קהילות ישראל בתפוצות כדי לגייס תרומות עבור היישוב בארץ ישראל.

פרופ' אדם פרציגר נבחר כחבר הנהלת האינזוד האמריקאי למדעי היהדות, ה-SJA.

פרופ' פרציגר היה אחד ממאגרני הסeminars ליהדות מודרנית וعصויות שהתקיימים באוניברסיטה אוקספורד שבאנגליה, בחודש يول'. נושא הכנס הבינלאומי, שארך תשעה ימים, היה "מנדרוי יהדות: נקודות-מבט בחקר העל-לאומיות ומחקרים משמעות דלות", והשתתפו בו 15 חוקרים מאירופה, ישראל וצפון אמריקה, העוסקים במספר דיסציפלינות אקדמיות: היסטוריה, דתות, סוציאולוגיה, מגדר, מיסטיות, משפט, פילוסופיה ותקורת. בנוסף לארנון הארוע, פרופ' פרציגר הרצה על התמודדות הרבנות האורתודוקסית באמריקה עם שאלות מגדריות, וניהל דיון על מגדר ודת בצה"ל.

פרופ' הראל הרצה גם בפני סטודנטים למדעי הדתות על נושאים שונים בהzdות כהן ממשמעו של חכמת הפסח ועוד. על פי בקשת האוניברסיטה המארחת, פרופ' הראל ורעייתו תמי, למחרת גם קורס בעברית לתלמידי מחקר. בקורס זה השתתפו 20 סטודנטים שהפגינו עניין רב בשפה העברית, בעם היהודי ובמדינת ישראל.

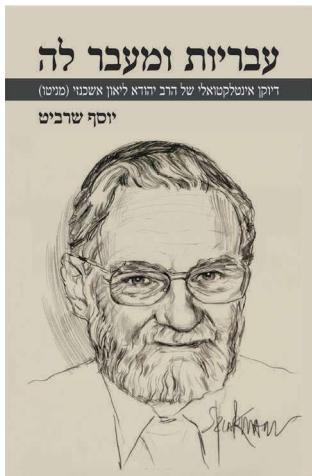
פרופ' הראל נבחר לשמש כדקן הפקולטה למדעי היהדות, תפקיד שאותו החל מלא בחודש אוקטובר 2018. להלן ציטוט מדברים שנשא עם הבחירה על ידי מועצת הפקולטה למדעי היהדות לכיהן כדקן הפקולטה:

"הציגת מועמדותי לתפקיד Dekan הפקולטה למדעי היהדות נעשתה לאחר התלבטויות רבות, שנמשכו זמן רב. אין זה סוד כי אהבת הגדולה היא המחקר וההוראה, והידיעה כי תפקיד שכזה מצריך התמסרות כמעט טוטאלית לאירה אישי מעולם אמבעיה לתפקיד. החלטתי להגיש בכל זאת את מועמדותי נובעת בראש ובראשונה מפנויותיהם של חברים סגול הפקולטה אשר הביעו את אמוןם ותקוותם כי אוכל לפעול למען קידומה ופיתוח ולהצעיד אותה להישגים. איני רואה במטרה זו שררה אלא זכות וחובה מוסרית אחד. זכות לשרת את חברי הסגל, ביניהם מורים ובעלי מקצוע, ולהעניק להם סכיבת עבודה חברותית תומכת שתאפשר לכל אחד ואחת להתרעם בעבודת המחקר וההוראה בידיעה כי ענייני המנהלה מופקדים בידיים טובות. החובה המוסרית נובעת משום הכרת הטוב של מי שהוא סטודנט בפקולטה מיומו הראשון באוניברסיטה, והגענו לדרגת פרופסור מן המניין בה".

הדיון החדש פרופ' ירון הראל
בסדנת שוקולד

ד"ר יוסף שרביט פרסם את הספר עבריות ומעבר לה: דיוון אינטלקטואלי של מנהיג רוחני בעידן מהפכני : הרב יהודא לייאן אשכנזי (מניטו) 1922-1996 הוגה, מחנן ואיש מעשה : אלג'יריה, צרפת, ישראל, בהוצאה אדרא, תל-אביב. הספר מתחילה אחר מנהיגותו של הרב יהודא לייאן אשכנזי (מניטו) 1996-1922) ומתקדם בדמותו ההיסטורית כהוגה דעתות, מחנן, מנהיג רוחני ואיש מעשה. הרב אשכנזי הילך על ציר דיאלקטי המאפיין תקופות מעבר ועידנים מהפכניים: הוא ח' בעידן בו התרבות המערבית הייתה במשבר וחזרה, האסלם הלחמני החל להשתורר, והעם היהודי שרד משואה אומה ומהתבוללות עמוקה וكم לתchia על אדמותנו. מניטו היה כען גשר נתוי מעל לתהומות הזחות השסועה של הזמנים המודרניים - גשר המנשר בין קודש לחול, בין מסורת למודרנה, בין מזרח למערב ובין הזחות האינטלקטואלית, הלאומית והאוניברסאלית.

פרופ' עדי שרמר זכה במענק מחקר מן הקרן הלאומית למדע, ביחד עם ד"ר ביני קצוף מן המחלקה למלמד. המענק נועד לאפשר את השלמת המהדורה המדעית של ליברמן על התוספתא. מהדורות ליברמן מקיפה את התוספתא לסדר זורעים, סדר מועד וסדר נשים, ואילו החלק הראשון של סדר נזיקון (מסכתות בבא קמא, בבא מציעא ובבא בתרא) יצא לאחרי מותנו. בכותנותם של פרופ' שרמר וד"ר קצוף להמשיך את המהדורות ולהשלימה עד סוף סדר נזיקון. פרוייקט זה בא בעקבות הפרוייקט המשותף הקודם שליהם, שעסוק בשעריו כתבי יד של התוספתא מגנית קהיר ומכירות ספרים שנתגלו באירופה.

פרופ' פרציגר הוזמן לדרום אפריקה, שם הוא הרצה באוניברסיטת קייפטאון, בכנס לאומי של מנהיגים יהודים ביוהנסבורג, ושם כרצה אורח בשני בתים נובלים.

פרופ' עמנואל פרידהיים מונה בדצמבר 2017 לחבר שופטים לבחן הגנה על דיסטרציה באוניברסיטת הסורبون. באותו חודש, הוא גם השתתף בכנס בינלאומי על פילון האלכסנדרוני – חמישים שנות מחקר (*Les études philonniennes – regard sur cinquante ans de recherche* 1967-2017). אף הוא באוניברסיטת הסורبون. בחודש יוני 2018 נתן הרצאה בכנס בינלאומי באוניברסיטת לוואן שעסק בנושא סולידריות משפחתיות ביצירת רעיונות ובסיטים.

פרופ' פרידהיים גם מונה לאחד מעורכי כתב העת *Revue des Etudes Juives* שנהה!

ד"ר רדבירה קפלן זכתה במענק מהקרן הלאומית הישראלית עבור מחקרה מיפוי חי' יום בקהילות אשכנז. הפרויקט דין בנושא של מרחבי קהילה, וכך נשים, גברים, ילדים השתמשו במרחבים הללו בחיי היום-יום. בין היתר, ד"ר קפלן דנה ברגונציית מרחבים אלו על ידי רשות מקומיות, אשר העצמה במהלך המאה השמונה עשרה. עיקר הפרויקט מנתח את ההשפעות של מיקום גיאוגרפי ספציפי (כגון גטו, נמל, עיר וכפר) על המבנה הקהילתי.

פרופ' קימי קפלן קודם לדרגת פרופסור מן המניין. ספרו של פרופ' קפלן, **עمرם בלו: עולמו של מנהיג נטורי קרטא**, שראה אור בהוצאת יד יצחק בן-צבי ומכוון בנ-גוריון לחקר ישראל וה齊ונות, זכה בפרס שפירא מטעם האגודה ללימודיו ישראלי לספר הטוב ביותר לשנת 2018.

ראש המחלקה פרופ' קימי קפלן בסדנת שוקולד.